

به یاد پرفسور اسعد شیخ الاسلامی مردی که شایگان زیست و شایگان مرد.

به یاد پرفسور اسعد شیخ الاسلامی
مردی که شایگان زیست و شایگان مرد.

فریدون نوری

دوستی ام با ایشان تاریخ ۵۰ ساله دارد. پدر ایشان مردی بسیار بزرگوار بود که کوچک و بزرگ، شیعه و سنی به ایشان احترام میگذاشت و نقش الگو در دانشگاه بازی میکردند جالب اینکه هر صفت زیبا و پسندیده‌ای در پدر بود در پسر هم جمع شد. »

این گواهی عالمانه و ارزنده استاد آذرتاش آذرنوش در باره شادروان دکتر اسعد شیخ الاسلامی است.

سید اسعد شیخ الاسلامی متولد سال ۱۳۱۱ در شهرستان سنندج و فرزند سید محمد و نوه سید عبدالعزیز شیخ الاسلام کردستان از خانواده‌های مشهور و اهل علم در کردستان و نوه دختری حاج شیخ شکرالله سنندجی از نامداران طریقت نقشبندیه است. وجودش نقطه تلاقی طریقت و شریعت در والی نشین اردلان بود.

تحصیلات ابتدایی و متوسطه را در سنندج به پایان رساند و از همان دوران نوجوانی به توصیه پدر دانشمندش دروس طلبگی را در حجره پدر از محضر علمای صاحب نامی همچون ملا عبدالله کاتب ملا محمود مفتی ده‌ای، پرفسور مصطفی زلمی فراگرفت. کمی بعد دغدغه فراگیری علوم جدید وی را به دانشگاه تهران کشاند و تحصیلات خود را دو رشته ادبیات فارسی و الهیات (علوم منقول) پی گرفت. خودش در این باره می‌گوید: «ورودم به دانشکده ادبیات در سال ۱۳۲۹ هـ ش تقریباً مصادف به روی کار آمدن دکتر مصدق بود و فارغ‌التحصیلیم هم با رفتن دکتر مصدق هم زمان شد.» در خلال همین ایام نزد پدر خود حاج سید محمد شیخ الاسلام کردستان تحصیلات علوم منقول را ادامه داد و سرانجام گواهی افتاء و تدریس علوم دینی را از عالم فاضل مرحوم ملا محمود مفتی کم‌نظیر کردستان دریافت نمود. سپس در میانه دهه سی وارد دانشکده الهیات دانشگاه تهران و در سال ۱۳۴۴ شمسی درجه دکتری خود را در رشته منقول سابق (فقه و مبانی حقوق اسلامی فعلی) دریافت نمود. موضوع رساله دکتری ایشان «روابط اسلام با اقلیتهای دینی در طول تاریخ» مبین دغدغه‌های انسانی و عدالت‌خواهانه این فاضل فقید در عنفوان جوانی است.

از ۱۳۴۴ در دانشگاه تهران در کسوت استادیاری دانشکده الهیات مشغول تدریس شد و این راه مبارک را تا واپسین لحظه‌های عمر پربارش رها ننمود. این مداومت و ریاضت علمی او را در بالاترین مرتبه علمی (استاد تمام) نشانید و برای جامعه و هم‌ولایتی‌هایش به‌ویژه دانشجویان فقه شافعی و روحانیون کرد مایه الهام و منشأ خدمات ماندگار گردید و در این مسیر مبارک رنج‌ها کشید.

به یاد پرفسور اسعد شیخ الاسلامی

مردی که شایگان زیست و شایگان مرد.

چنان که خود گفته: «از سال ۱۳۴۸ هـ ش تا سال ۱۳۶۸ هـ ش خودم تنها در رشته فقه شافعی دانشکده الهیات دانشگاه تهران تدریس میکردم. به طور کلی رغبت به دانشکده الهیات کم و گرایش های دینی ضعیف بود. از جمله دلایل این مسئله هم فعالیت گسترده توده ای ها و نفوذشان در دانشگاه بود.

وی در سال های ۱۳۵۲-۱۳۵۳ با دریافت فرصت مطالعاتی یک ساله به امریکا رفت در دانشکده حقوق و الهیات هاروارد به پیگیری دغدغه هایش پرداخت و بر غنای علمی خود افزود. رساله عالمانه «تطبیق ارث در فقه شافعی با قوانین مدنی آمریکا» حاصل این سفر و اعتکاف علمی بود. دو سال بعد برای حضور در کنگره جهانی ادیان و «سمینار ادیان الهی در دانشگاه آورو لانکاستر انگلستان» که با حضور صدها اندیشمند و دین پژوه برقرار گردید به این کشور مسافرت کرد و در آنجا نیز خوش درخشید. ایشان مجدداً و در سال ۱۳۶۹ جهت شرکت در سمیناری در خصوص ارث در قوانین امریکا و تطبیق آن با احکام ارث در اسلام برای حضور در یک سمینار علمی و سخنرانی در دانشکده حقوق دانشگاه هاروارد به امریکا رفت و مقاله علمی - پژوهشی خود در باب مقایسه مبانی ارث در اسلام با قوانین مدنی امریکا ارائه نمود.

-نگارش ده ها مقاله علمی و پژوهشی و تألیف چندین کتاب فاخر علمی و دانشگاهی در حوزه تخصصی خود همچون: «مسائل کلامی از نظر متکلمان اشعری و معتزلی»، «ازدواج و پایان آن در مذاهب اهل سنت»، «احوال شخصیه: ارث، وصیت و وصایت»، «سیری اجمالی در اندیشه های کلامی معتزله و اشاعره» و «شرح قصائد سید عبدالعزیز (جدش) شیخ الاسلام کردستان» و... بخشی دیگر از کارنامه این دانشمند محتشم و استاد فاضل است

-تصویب ارتقا دو کرسی فقه شافعی و فقه حنفی به دو رشته مجزا و مستقل دانشگاهی فقه شافعی و حنفی که فقه شافعی آن در دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران و رشته فقه حنفی در دانشگاه مشهد تأسیس گردید، از سوی شورای عالی فرهنگی وقت کشور نیز حاصل مجاهدت و تلاش به دور از هیاهوی ایشان است. نهاده سازی هوشمندانه ای به صدها جوان فرهیخته و علاقه مند به فراگیری آکادمیک علوم منقول این دو مذهب مهم اسلامی فرصت داد تا استعداد و علایق خود را پی گرفته و در این زمینه منشأ خدمات و تألیفات ماندگار شوند... آقایان دکتر جلالی زاده، دکتر امیدی، دکتر ضیایی و ... استادان کنونی فرهیخته گروه الهیات و فقه شایعی دانشگاه تهران شاگرد و یادگار این اندیشمند برجسته بی ادعای تاریخ معاصر ما هستند که راهش را انشا... ادامه خواهند داد.

به یاد پرفسور اسعد شیخ الاسلامی مردی که شایگان زیست و شایگان مرد.

-تصویب و برگزاری آزمون تعیین سطح علمی روحانیون اهل سنت برای اعطای مدرک معادل به آنان و برگزاری آزمون‌های مرتبط و اعطای مدرک کارشناسی و کارشناسی‌ارشد به این افراد و تأثیر انکارناپذیر آن در زندگی علمی و معیشتی صدها روحانی اهل سنت هم خدمت ماندگار دیگری است در کارنامه درخشان این عالم وارسته است که متأسفانه تا آنجا که راقم این سطور اطلاع دارد بهره‌مندان و برخورداران از این مزیت عکس‌العمل شایسته و ماندگاری در جهت قدرشناسی از این خدمت بی‌منت و عزت بخش استاد شیخ‌الاسلامی از خود بروز نداده‌اند که البته این گونه رویه‌ها و رفتارها در روزگار تلخ ما چندان غریب نیست!

-تدوین سرفصل‌های علمی مرتبط با آموزش فقه اهل سنت در دانشگاه‌های کشور هم یادگار ایشان و همکاران و شاگردان اهل فضلش است. فضیلت و دانشمندی این چهره ماندگار حاصل درک محضر اساتید ارجمندی است که ذکر نام نیک آنان در این نوشتار ضروری است او به گفته خود وامدار بزرگانی همچون: استاد مصطفی زلمی، سید محمد شیخ‌الاسلام کردستان (پدرش) استاد ممتاز دانشگاه تهران، عالم ارجمند ملا محمود مفتی کردستان، استاد عبدالحمید بدیع‌الزمانی مهی سنجی، استاد بدیع‌الزمان فروزانفر، دکتر محمد محمدی استاد مشهور و رئیس دانشکده الهیات و معارف اسلامی دانشگاه تهران، استاد پور داود، استاد حسن تقی‌زاده، استاد محمود شهابی، استاد جلال‌الدین همایی، دکتر عبدالحسین زرین‌کوب، استاد فاضل و توانا استاد ذبیح‌الله صفا، استاد حسن خطیبی است که تماماً و بدون استثنا از ستارگان پرفروغ و ماندگار سپهر دانش و فرهنگ ایران می‌باشند این استاد فاضل و وارسته سرانجام پس از دهه‌ها خدمت ماندگار روز چهارشنبه ۱۱ دی‌ماه ۱۳۹۸ در سن ۸۹ سالگی در تهران دار فانی را وداع گفت و پیکر ایشان پس از تشییع در دانشگاه تهران به زادگاهش سنندج انتقال در صلوات آباد در آغوش خاک وطن آرمید.

او نادره دوران و واجد خصال بود که کیمیای دوران ما هستند؛ دانشمندی و فروتنی علمی، مدارا و رواداری، مداومت و صبوری در میدان علم، حسن سلوک و الهام‌بخشی به شاگردان و دوری از هیاهو و شهرت‌طلبی و... یکجا در این اندیشمند نجیب جمع شده بود و حقاً که شایگان زیست و شایگان مرد و مصداق این سرایش ماندگار است.

پیش از من و تو بسیار بودند و نقش بستند
وین نغمه محبت، بعد از من و تو ماند

دیوار زندگی را زین گونه یادگاران
تا در زمانه باقی است آواز بادوباران

استاد شفیع کدکنی